

چهار سناریو برای توافق نهایی هسته‌ای ایران و 5+1

در شرایطی که دور جدید مذاکرات ایران و گروه 5+1 برای دستیابی به توافق نهایی هسته‌ای آخر هفته جاری در وین برگزار می‌شود، بار دیگر بحث‌ها درباره محتوای احتمالی توافق نهایی شدت گرفته است. در همین زمینه، سید حسین موسویان، عضو پیشین تیم مذاکره کننده هسته‌ای ایران در مطلبی به بررسی چهار سناریوی برای این توافق پرداخته است.

تاریخ: ۲۴ اسفند ۱۳۹۲ - ۲۳:۱۱

کد خبر: ۱۸۴۰۶۳

تابناک: در شرایطی که دور جدید مذاکرات ایران و گروه 5+1 برای دستیابی به توافق نهایی هسته‌ای آخر هفته جاری در وین برگزار می‌شود، بار دیگر بحث‌ها درباره محتوای احتمالی توافق نهایی شدت گرفته است. در همین زمینه، سید حسین موسویان، عضو پیشین تیم مذاکره کننده هسته‌ای ایران در مطلبی به بررسی چهار سناریوی برای این توافق پرداخته است.

چهار سناریو برای توافق نهایی هسته‌ای ایران و 5+1 در شرایطی که دور جدید مذاکرات ایران و گروه 5+1 برای دستیابی به توافق نهایی هسته‌ای آخر هفته جاری در وین برگزار می‌شود، بار دیگر بحث‌ها درباره محتوای احتمالی توافق نهایی شدت گرفته است. در همین زمینه، سید حسین موسویان، عضو پیشین تیم مذاکره کننده هسته‌ای ایران در مطلبی به بررسی چهار سناریوی برای این توافق پرداخته است.

به گزارش «تابناک»، سید حسین موسویان، دیپلمات پیشین و عضو اسبق تیم مذاکره کننده هسته‌ای در مطلبی که در سایت شبکه خبری «الجزیره» منتشر کرده چهار سناریو را برای توافق نهایی هسته‌ای ایران و 5+1 مطرح است. محور بحث موسویان این است که تأکید غرب بر محدود کردن توان هسته‌ای ایران، می‌تواند در روند مذاکرات مشکل ایجاد کند.

در این مطلب آمده است:

ایران و کشورهای عضو گروه 5+1 در تلاشند که تا ژوئیه 2014 به توافقی جامع در موضوع هسته‌ای دست یافته و این مسئله ده ساله را حل و فصل نمایند. طی دیدار ماه گذشته در وین، ایران و قدرت‌های جهانی به پیشرفت قابل توجهی دست یافتند که شامل توافق بر سر یک چارچوب، برنامه اقدام و برنامه زمانی برای دور بعدی مذاکرات بود.

با این حال، اختلاف نظرهایی اساسی همچنان میان دو طرف شکاف ایجاد می‌کند. کشورهای 5+1، به ویژه آمریکا، خواستار محدود کردن برنامه هسته‌ای ایران هستند و این امر را در محور استراتژی خود قرار داده‌اند؛ در حالی که ایران خواهان تدوین توافقی بر مبنای شفافیت است که از طریق دادن تضمین‌هایی درباره صلح آمیز بودن ماهیت برنامه هسته‌ای حاصل می‌شود.

قدرت‌های جهانی درصدد رسیدن به توافقی هستند که بر اساس آن، ایران تنها از یک برنامه غنی‌سازی کوچک داخلی برخوردار باشد. به این ترتیب، آن‌ها خواستار وضع محدودیت‌های فیزیکی قابل توجه بر تأسیسات آب سنگین، تعداد و نوع سانتریفیوژها، سطح غنی‌سازی، مقدار اورانیوم غنی شده ذخیره شده، و تعداد تأسیسات غنی‌سازی اورانیوم ایران هستند. نصب ابزارهای پیشرفته نظارت و بررسی، از جمله دیگر درخواست‌های آن‌ها است.

در عمل، این امر نیازمند تعطیلی تأسیسات آب سنگین اراک، تعطیلی تأسیسات غنی‌سازی «فردو»، از کار انداختن شمار قابل توجهی از 20 هزار سانتریفیوژ موجود، توقف غنی‌سازی بالای 5 درصد، خروج بخش عمده ذخیره موجود هگزافلورید اورانیوم از کشور و یا تبدیل آن، محدود کردن توسعه سانتریفیوژهای پیشرفته تر و چشم‌پوشی از همه تأسیسات بازآوری است.

اما این درخواست‌ها، فراتر از تعهدات موجود بین‌المللی در زمینه عدم اشاعه هسته‌ای است و بعید است که ایران آن‌ها را بپذیرد.

کشورهای غربی می گویند درصدد هستند تا با محدود کردن توسعه برنامه هسته ای ایران، خطر انحراف این برنامه را از میان برده و این احتمال را که ایران بتواند به «توانایی آستانه ای» (توانایی لازم برای ساخت یک بمب هسته ای با استفاده از ذخیره اورانیوم دارای غنای بالا) دست پیدا کند را به حداقل برسانند.

راهبرد ایران برای ایجاد شفافیت، با هدف جلب اعتماد دنبال می شود. بر اساس معاهده منع گسترش سلاح های هسته ای (ان پی تی) و همچنین مقررات آژانس بین المللی انرژی اتمی، ایران، به عنوان یک دولت عضو آژانس، متعهد به برقراری شفافیت در برنامه هسته ای خود است.

به منظور از میان بردن خطر نظامی شدن هسته ای، آژانس سه ساز و کار شفافیت را پیشنهاد کرده است: الزامی بودن امضای «توافقنامه جامع پادمان ها» که به آژانس اجازه می دهد به تأیید این امر بپردازد که هیچ حجم قابل توجهی از مواد هسته ای از فعالیت های صلح آمیز به سوی ساخت سلاح هسته ای منحرف نشده است. علاوه بر این، دو توافقنامه داوطلبانه با عنوان «پروتکل الحاقی» و «ترتیبات متمم» وجود دارد که هدف از آن، ترسیم تصویری جامع از فعالیت های هسته ای و مرتبط با هسته ای یک کشور و تأمین جزئیات بیشتر در این زمینه است.

به این ترتیب، درخواست های قدرت های جهانی از ایران، بسیار فراتر از «ان پی تی» و مقررات آژانس است. کشورهای 5+1 برای توجیه درخواست های خود، به قطعنامه های آژانس اشاره می کنند که ادعای همراهی نکردن ایران با مقررات «ان پی تی» را مطرح می کنند. با این حال، از زمان تدوین «ان پی تی» در سال 1968 تاکنون، برخی از دیگر اعضا، از جمله مصر، کره جنوبی و رومانی نیز با آن عدم همراهی نشان داده اند، اما با هیچ یک از آن ها همچون ایران برخورد نشده است.

راهبرد محدود کننده قدرت های جهانی، این خطر را به همراه دارد که سبب شود ایران توافق خود با گروه 5+1 را رها کرده، بازرسان آژانس را اخراج کند، تأسیسات نظارتی آژانس را برچیده و در نهایت، حتی اقدام به ساخت سلاح هسته ای کند. به هر حال، اصل ماجرا اینجاست که اگر مذاکره کنندگان نتوانند به توافقی نهایی دست یابند، احتمال تقابل نظامی با ایران، واقعی خواهد بود. چنین تقابلی می تواند پیامدهای وحشتناک منطقه ای و بین المللی به همراه داشته باشد. بر این اساس، ایران و قدرت های جهانی چهار سناریوی زیر را به منظور رسیدن به توافق نهایی مورد توجه قرار می دهند.

نخست؛ جنبه عملی بخشید به فتوای رهبر جمهوری اسلامی ایران درباره ممنوعیت سلاح های هسته ای. ایران خود را متعهد به فتوای صادر شده از سوی آیت الله خامنه ای می داند که بر اساس آن، تولید، ذخیره و استفاده از هرگونه سلاح کشتار جمعی ممنوع و حرام است. با احترام به حق برخورداری ایران از فناوری صلح آمیز هسته ای، دلیلی برای خروج این کشور از «ان پی تی» وجود نخواهد داشت. در این حالت، ایران و قدرت های جهانی از موضوعات محدودکننده صرف نظر کرده و تنها درباره ترتیبات ایجاد شفافیت به بحث می پردازند.

دوم؛ همکاری در طیف وسیعی از موضوعات، از جمله تقاضا و پتانسیل بالای ایران در حوزه انرژی. چنین ترتیباتی، همه نگرانی ها، از جمله دغدغه های امنیتی ایران و همچنین دغدغه قدرت های جهانی را از اینکه برنامه هسته ای ایران ممکن است به سمت نظامی شدن منحرف شود، برطرف می کند.

سوم؛ برقراری مجموعه ای از محدودیت های واقع بینانه بر برنامه هسته ای ایران. به جای طرح درخواست های غیرممکن، از قبیل تعطیلی تأسیسات «فردو» یا آب سنگین اراک، ایران و 5+1 می بایست بر سر محدودیت های واقع بینانه که بتواند موضوع عدم اشاعه هسته ای را در یک دوره زمانی مشخص اعتمادسازی پوشش دهد، به توافق برسند. این امر به آژانس اجازه می دهد زمان کافی برای پرداختن به همه ابهامات فنی در برنامه هسته ای ایران در اختیار داشته باشد.

و چهارم؛ طرح یک دیدگاه جامع مبنی بر ایجاد خلیج فارس و خاورمیانه عاری از سلاح هسته ای. برای عملی کردن چنین دستور کار جامعی، قدرت های جهانی باید ابتدا به توافقی با ایران دست یابند که برای دیگر کشورهای منطقه نیز قابل پذیرش باشد و سپس، از توافق نهایی با ایران به عنوان مدلی برای کل منطقه استفاده کنند.

بدین منظور، «پنل بین المللی مواد قابل شکافت» که گروهی متشکل از کارشناسان مستقل هسته ای از 15 کشور است، ترتیبات معقولی را پیشنهاد کرده است: ممنوعیت جداسازی یا استفاده از پلوتونیوم و اورانیوم 233، محدودیت استفاده از اورانیوم با غنای بالا به عنوان سوخت رآکتور، محدود کردن غنی سازی اورانیوم به

زیر 6 درصد و توافق بر سر سیستمی مبنی بر تولید اورانیوم در زمان نیاز، به جای ذخیره سازی اورانیوم غنی شده. هر دو طرف باید بر سر اتخاذ چنین ساز و کارهایی به توافق برسند.